

Dārzs, kurā augt kopienai

Atnāc, uzvel sniegavīrus! Kurš varētu notīrīt ietvi pie kopienas dārza Kuģinieku ielā? Tādi aicinājumi Liepājas kopienas dārza darba grupā feisbukā ierakstīti decembrī. Populārajā tīmekļvietnē dārzam ir jau tuvu pie 400 sekotāju. Pašā dārzā, kuram noslēgusies pirmā sezona, gan vēl tik daudz nav bijis.

Pandēmija pasteidzināja

Par cerībām, par puķu, cilvēku un kopienas augšanu sarunājāmies ar dārza aktīvistēm, biedrības "Radi vidi pats" pārstāvēm Kristīni Jonovu, Ilzi Mori, Ievu Ignatovu. Dārzs ir nozīmīga daļa no biedrības projekta "Radi Liepāju pats". Projekts ilgs līdz 2023. gada 31. janvārim. Līdz 2022. gada nogalei dārzam privātajā zemes gabalā vieta ir garantēta, un tikmēr tas turpināsies. Kas būs tālāk – rādīs laiks.

"Redzēsim, kas vēl notiks ar ierobežojumiem. Darbojamies tālāk, mēģinām to ideju izplatīt un pieradināt cilvēkus, ka kaut kas tāds kopīgs ir riktīgi forši. Ja arī līdz ar projektu beigsies dārzs šajā vietā, tad tomēr paliks cerība, ka ideju esam cilvēkos iesējuši, ka, ja ne pateicoties mums, tad varbūt kāds cits kaut kur kaut ko līdzīgu varēs izveidot," teic Ieva. "Mēs, protams, ceram, ka tas tur saglabāsies ilgi. Mums nav dots nekāds mājienis, ka iespēja dārzu šajā vietā saglabāt izbeigsies. Gribas, lai cilvēki pie tā pierod, lai iepazīs. Lai darbojas patstāvīgi."

"Doma par dārzu mums ir ļoti sena – par vietu, kur darboties, augt kopienai," stāsta Ilze. "Gribējām veicināt pilsonisko aktivitāti Liepājā. Mums paveicās ar projektu, ka tajā brīdī varējām domāt par dažādām metodēm, kā cilvēkus iesaistīt pilsoniskajā dzīvē aktīvāk. Savā starpā runājam – kādas tās metodes varētu būt? Dārzs kā vieta, kurā darboties, būt ar sevi harmonijā, ar apkārtni pasauli, ir ļoti labs veids, kā cilvēkus uz kaut ko tādu rosināt."

Kristīne ir kopienas dārza dārzniece. Pandēmijas pirmajā gadā viņai kaimiņi, draugu dārzs kļuvis par vietu, kur mazināt satraukumu un nesapratni par to, kas notiek. Viņas tā pavasara pieredze: "Darbi bija apstājušies, bija milzīgs stress. Kad tu kaut ko iesāc, baudi vai cīnies procesa laikā, redzi pēc tam rezultātu, darbošanās dārzā motivēja savākties. Nenolaist rokas, nepazaudēt, turpināt smaidīt. Pulcēties nedrīkstēja, bet dārzā mēs varējām darboties katrs par sevi. Katrs savā stūrītī, un tomēr tas arī bija laiks kopā, un bija brīdis, kad mēs gājām cits citam garām, bija humors, parunāšanās. Tas bija ļoti vērtīgi. Izjutu dārza efektu uz sevi, un ne tikai. Biju dārzkopības

veikalos un redzēju, ka cilvēki ļoti vēlējas darīt kaut ko ar zemi. Aktīvi pirka sēkļiņas, audzēja stādīņus, atklāja jaunu kosmosu. Tas bija ļoti interesanti. Līdz ar to mani nevajadzēja pārliecināt par to, ka kopienas dārzam jābūt. Man tas likās ļoti loģiski un ļoti vajadzīgi priekš cilvēkiem, kas ir šeit apkārtnē."

Atvērts ikvienam

Kopienas dārzi ir dažādi. Rīgā, bijušās Sporta pils laukumā, izveidots dārzs noslēgtā vietā, kur katrs dārza dalībnieks rūpējas par savu konkrētu dobi un par to arī maksā. Liepājā dārza veidotāju ideja pilnīgi cita, ar uzsvāri uz vārdu "kopā". Kopā veidojam, tas ir, ikviens var nākt, piedalīties, ierīkot dobes, sēt, stādīt, ravēt. Laistīt. Nākt uz izsludinātajām talkām. Ja ļoti, ļoti vajag, var arī paņemt izaugušo kabcīti un apēst. Nav ne žoga, ne vārtu. Var arī nākt pasēdēt dārzā un neko nedarīt. Uz atvērtību rosinājis Siguldas kopienas dārzs "Audz!", kurā tāpat nekas netiek slēpts, arī dārza instrumenti ne.

Ieva gaidījusi lielāku liepājnieku iesaistīšanos un atsaucību. Pavasarī ļaudis rostiņšies čaklāk, uz rudens pusi pazuduši pavisam – bet tas varbūt saistīts arī ar jauniem ierobežojumiem. Lielākoties tomēr sanācis, ka dārzā jādarbomas pašiem. Arī izpratne par to, kas augiem vajadzīgs, ir ļoti dažāda. Kāds domā, ka svelmainā dienā pietiek ar lejkanņiņu tur, kur jālej četras vai desmit. Vakara stundās, kad viena nes jau divdesmito kannu ūdens, kamēr blakus citi ļaudis priecājas, vairs pašai tik jautri nav, atzīst Kristīne.

Te kopienas dārzam izvēlēta ļoti ērta vieta – pašā pilsētas centrā, tuvu Vecās ostmalas promenādei un blakus slavenajam Juliannas pagalmam, kur darbojas gan pati biedrība, gan arī vairākas ēstuves un izklaides vietas. Šai dzīvīgajai vietai arī vairāki mīnusi. Pirmkārt, lai arī ir plašums, te būtībā nav zemes – visu ar zāli, nezāli un savvaļas puķītēm apaugušo laukumu klāj būvgruži un akmeņi. Tāpēc veidotas augstās dobes, tām vajadzēja ne vien materiālus, bet arī augsni. Vienu daļu izdevumu "Radi vidi pats" sedza ar projekta līdzekļiem, citu par biedrībā saņemtajiem ziedojumiem. Augsne ne vien jāsgādā, tā arī jāatved, tāpat kā salmu ruļļi, kuros bija iestādīti gurķi. Tas viss jaunajiem entuziastiem ir neierasts darbs.

Otrkārt, vasaras karstumā, tiklīdz ļaudis drīkstēja brīvāk pulcēties, kopienas dārza teritorija kļuva par tādu kā Juliannas pagalma paplašinājumu un to izmantoja izklaides vietu apmeklētāji – gan lai dzertu, gan lai vemtu, atstātu tukšās pudeles un citus atkritumus, gan lai čurātu. Reizē ar to piedzīvotas vairākas vandalisma

Gribas, lai cilvēki pie dārza pierod un darbojas tajā patstāvīgi, vēlas Ieva Ignatova.

UZZIŅAI

Liepājas kopienas dārzs

- Iecere: izglītojošs centrs ar aktivitātēm un nodarbībām, vieta, kur iedvesmoties un mācīties atbildību, pilsētniekiem satikties, rūpēties par kādu dobi un gūt no tā prieku.
- Atrodas Kuģinieku ielā. Platība – 1753 kvadrātmetri.
- Veidotāji – biedrība "Radi vidi pats" kopā ar Liepājas iedzīvotājiem.
- Dārza tapšana līdzfinansēta ar biedrības projekta "Radi Liepāju pats" līdzekļiem (projektu atbalsta Islande, Lihtenšteina un Norvēģija caur EEZ un Norvēģijas grantu programmu "Aktīvo iedzīvotāju fonds"), uzņēmums "Riga Wood Baltic" ziedoja augsto dobjū materiālus. Sēklas, stādus dāvājuši liepājnieki, kuri arī ieguldījuši brīvprātīgu darbu.

episodes, tostarp kādunakt saļauts ūdenspumpis. Tādas nakts dienas dārza veidotājus sarūgtināja, tomēr huligānisms izbeidzies, "kā ar nazi nogriezts", pēc tam, kad iesaistīta Pašvaldības policija un kad par pilsētas budžeta līdzekļiem uzstādīts gan apgaismojums, gan videonovērošanas kameras. Ar atkritumiem gan nācās cīkstēties visu laiku.

Uz pirmo knipi nenāks

Ieva teic: "Jo aktīvāki esam mēs, jo aktīvāki ir cilvēki. Gribējām, lai cilvēki patstāvīgi nāk uz dārzu un darbojas. Tas pašlaik vēl nav tā, kā gribētos. Bet tas mums vēl bija tikai pirmais gads. Ļoti daudzi cilvēki par to vēl nezina, pat visi kaimiņi ne. Tas liek saprast, ka cilvēku paziņu loks dzīvē vai feisbukā ir tik ļoti ciešs, noslēgts, ir pat ļoti grūti cilvēkus sasniegt. Saprotu, tam ir vajadzīgs laiks. Nebūs tā, ka uz vienu knipi cilvēki nāks, taisīs dobes un runāsies. Jāņem vērā arī visi ierobežo-

jumi, kas šajā laikā ir bijuši."

"Gribējām visu savā dāk," turpina Kristīne, "mūsu darbību attīstīt, līdz nonākt brīdī, kad darām pēc iespējas mazāk. Bija paredzēti regulāri pasākumi, caur kuriem cilvēki to vietu iepazīst un stāsta par to tālāk. Pasākumus nevarēja organizēt, tāpēc paši darījām daudz. Citreiz divatā, citreiz trijātā, citreiz lielākā pulkā, atkarībā no sezonas un pieļaujamā cilvēku skaita. Nav ko sūdzēties – tie ir apstākļi, kas mums kaut ko neļāva izdarīt, kā plānots. Vai cilvēki varētu būt aktīvāki? Man liekas, jāņem vērā mūsu pašu kultūras iezīmes. Esam pieraduši – ja gribam kaut ko, tad par to ir jāmaksā, piemēram, ja tā ir atrakcija. Vai, ja tas ir parks, tad tajā puķes drīkstam aplūkot, nevis tās arī apčubināt. Cilvēki kautrējas, baidās. Dzirdēju no garāmgājējiem: vai varam nākt iekšā, paskatīties. Saku – varat ne tikai paskatīties, bet arī darīt! Ir iekšēja barjera. Piemēram, dārzā sēž cilvēki, izmanto tā vidi, atpūšas. Es saprotu, man

nepietiks spēka visu dārzu apliet. Uzzrunāju, lai viņi palīdz. Daži atsauca ļoti labprāt, citi īsti ne. Arī es brīžiem gan padusmojos, gan vīlos. Gribēju kaut ko vienu, saņēmu kaut ko citu. Mēs savā starpā par to daudz runājām, tas ļoti palīdzēja pieņemt – tas tagad izskatās tā, un mēs tur neko nevaram izdarīt. Pamācošs pasākums, jā. Esam arī gājušas un ar cilvēkiem tieši runājušas, aizrādījušas [par nevēlamām darbībām, piegružošanu utt.] Tas arī prasīja no mums pašiem robežu pārkāpšanu."

Lai cik grūti bija karstajā vasarā, dārzs tomēr izveidojās pievilcīgs un arī izrādījās daudzām vajadzīgs, varbūt pat – negaidītā veidā. Te savu dārzu dobi ierīkoja pensionētais skolotājs, dārza kaimiņš Andrejs Jaunzems, kurš par šo iespēju ir ļoti priecīgs un izaudzēja gan gurķus, gan dilles, gan bietes savas ģimenes galdam. Te nāca arī daži pilsētnieki, kuras saistīja doma, ka dārzā pats varī pielikt roku kopīgam labumam – "tas ir manai pilsētai", teica Aivis Neimanis, nenoliedzot, ka jauki ir arī kaut ko izaudzēt. Bet kādu mammu uz dārzu pamudināja nākt atvasīte, kas pavasarī čakli sasēja sēkļiņas podiņos uz palodzes. Pēc tam tie kaut kur bija jāiestāda.

Kristīne piebilst: "Mēs nemaz nezīnām visus, kas nāca un kaut ko darīja, nesatikām, jo cilvēki varēja nākt, kad grib. Dažreiz mūs pieaicināja pastāstīt par dārzu, un citas reizes kāds dārzu apskatījās bez mums. Rudenī viss pieklusa, liekas, tāpēc, ka bija jauni ierobežojumi. Kad varēja ražas svētkus atzīmēt, mēs bijām tikai paši biedrības cilvēki."

Dzīva vieta bērniem

Vasaras nogalē un septembrī dārzam radās jauni apmeklētāji un entuziasti, bērnu dārzu un skolu audzēkņi. Kristīne stāsta: "Tad sajūtām, cik ļoti tā vieta var būt aktīva situācijā, kad nav ierobežojumu un klāt ir kāds no mums, kas palīdz saprast vai ierāda, ko var darīt. Bērni ļoti gribēja darboties. No kādas skolas bija rosinājums, ka bērni gribētu iestādīt sīpolpuķes. Pavasarī mums gaidāms diezgan krāšņs dārzs. Darbs ar bērnu grupām ir pilnīgi atsevišķa joma, jo ir jābūt kādam, kurš var bērnu sagaidīt, parādīt, kur kas stāv, pastāstīt, kur ko var darīt. Bērni un skolotāji nav gatavi paši visu darīt."

Materiāli tapuši ar Latvijas vides aizsardzības fonda atbalstu. Par publikāciju saturu atbild SIA "Kurzemes Vārds" un reģionālās izdevniecības.